

Мосійчук Наталя Олександрівна

аспірант кафедри економіки праці та соціального розвитку,

Національний університет біоресурсів

і природокористування України,

м. Київ, Україна

Науковий керівник:

Ткачук В. А.

к.е.н., доцент кафедри економіки праці та соціального розвитку,

проректор з науково-педагогічної роботи,

міжнародної діяльності та розвитку

Національного університету біоресурсів

і природокористування України

м. Київ, Україна

КООПЕРАЦІЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ФРАНЦІЇ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Сьогодні вектори розвитку вітчизняної економіки визначаються її інституціональними особливостями. Активізація кооперативного руху в аграрному секторі України є викликом на вимогу його подальшого розвитку [1, с. 81]. Розглянемо досвід розвитку кооперації в аграрній сфері Франції, як приклад на перспективу для України. Кооперативна система Франції характеризується значним поширенням у сфері обслуговування виробництва. Значний розвиток мають землевпорядні кооперативи та кооперативи зі спільного використання сільськогосподарської техніки, в яких зосереджено 33% кормозбиральної техніки, 30% зернозбиральної, 12% орної, 15% розкидувачів добрив і 4% тракторів. У Франції, де питома вага кооперації виробників зерна і олійних культур становить 75%, існує 260 зернових кооперативів (7% їх загальної кількості), що об'єднують 550 тис. виробників зерна (76% усіх кооперативів країни), використовують 26 тис. найманих працівників і які дають 29% товарообороту усіх сільськогосподарських кооперативів країни. Спілка молочних кооперативів содіма-йопле об'єднує 10 великих молочних кооперативних організацій з 82 тис. членів. На внутрішньому ринку вони охоплюють 25–30% ринку молочної продукції [2, с. 79].

У Франції через кооперативи зі спільного використання техніки фермерські господарства одержали доступ до високопродуктивної техніки та можливість зменшувати індивідуальні витрати на закупівлю технічних засобів, залучення до виконання робіт професійних механізаторів. Сьогодні в країні членами і клієнтами таких кооперативів є більше третини

фермерів, які користуються зерно- і кормозбиральними комбайнами, розкидачами добрив, тракторами підвищеної потужності, обприскувачами, спеціалізованим обладнанням для здійснення ремонтних робіт, меліоративною й іншою спеціалізованою технікою. Машини й обладнання, наявні в кооперативах, є колективною і частково приватною власністю їх членів. Їх використання здійснюється за чітко складеними графіками відповідно до замовлення фермерів. Ці кооперативи мають спеціальні стимули, зокрема, в разі колективного придбання їх членами машин і обладнання держава компенсує 20% їх вартості [3].

Упродовж перших п'яти років функціонування французьких кооперативів держава здійснює фінансування адміністративних витрат та утримання спеціалістів, що допомагають освоювати і застосовувати в межах кооперативного об'єднання нові технології з метою покращення якості товарної продукції [4, С. 16–17].

Ватро зазначити, що у Франції кооперативам по збереженню і пакуванню продукції надаються позики за пільговою відсотковою ставкою. Також, при перевиробництві французькі кооперативи одержують фінансування для вилучення надлишкової продукції з ринку, що сприяє збалансуванню попиту і пропозиції та стабілізації цін і доходів. В окремі періоди кооперативам Франції безоплатно передавалося майно державної власності (зокрема, молочні заводи). Спеціальними стимулами наділені кооперативи зі спільного використання техніки (CUMA) [5, С. 71–72].

Законодавством Франції легалізовано кілька форм об'єднань, які мають статус сільськогосподарської кооперації. Найбільшого поширення набули союзи сільськогосподарських кооперативів і кооперативні групи. Союзи сільськогосподарських кооперативів є формою об'єднання сільськогосподарських кооперативів й фізичні особи (фермери) не можуть бути членами такого союзу [3].

На кооперативні союзи та групи поширюються всі основні форми підтримки первинних кооперативів (державне фінансування упродовж п'яти років спеціалістів кооперативу, які допомагають членам кооперативів опанувати і застосовувати передові технології підвищення якості та безпеки продукції; надання позик під зниженим відсотком для фінансування складування, збереження і пакування кооперативної продукції та ін.). Водночас із розширенням сфери діяльності і функцій кооперативи одержали доступ до участі в багатьох програмах.

Також варто зазначити, що французькі сільськогосподарські кооперативи звільнені від податків з прибутку. Кооператив може здійснювати свою діяльність лише зі своїми членами. Водночас закон надає йому право на операції з третіми особами, які не є членами, в обсязі до 20% від обороту, але в даному випадку ця діяльність підлягає оподаткуван-

ню відповідно до загальної юрисдикції в частині, що стосується податку з прибутку [3].

Стосовно професійного мита кооперативи, SICA і кооперативні союзи його сплачують, але оподатковувана база зменшена наполовину. СУМА (кооперативи зі спільного використання техніки) від цього податку повністю звільнені. Непрямі податки, такі як ПДВ, оплачуються кооперативами на загальних з іншими суб'єктами господарювання засадах. [5, с. 70].

Контрольна функція держави включає, насамперед, контроль за дотриманням обмежень, обумовлених у статусі кооперації. Контроль здійснюється одночасно податковими службами і відповідними службами Міністерства сільського господарства. Якщо в результаті контролю діяльність кооперативу буде розцінена як діяльність класичного комерційного підприємства, то дозвіл на діяльність буде скасовано. Розглянемо інші аспекти даної функції. Так, щороку сільськогосподарські кооперативні органи мають передавати державі, які їм видали дозвіл, контрольні документи, які дозволяють оцінити функціонування структури з позиції правових норм, відповідно до яких здійснюється управління кооперативами [3].

На нашу думку, фермери є єдиною ефективною організаційною формою, здатною успішно реалізовувати концепцію багатофункціональності сільського господарства, тому розвиток сільськогосподарської кооперації у Франції є прикладом для наслідування розвитку коопераційного руху в Україні.

Література

1. Загурський О. М. Інституціоналізація корпоративних процесів в аграрній сфері / О. М. Загурський // Економіка АПК. — 2014. — № 1. — С. 79–84.
2. Паневник Т. М. Історичний досвід та сучасні аспекти розвитку кооперації в АПК / Т. М. Паневник, Н. К. Болгарова. — Хмельницький: Вісник Хмельницького національного університету, 2009. — № 6, Т. 1. — С. 274–279.
3. Досвід Канади та країн ЄС у сфері політики з підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, Аналітичне дослідження [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: http://agroconf.org/sites/default/files/dosvid-kanady-es-polityky-pidtrymky-sh-obslugovujuchy-kooperatyviv1_0.pdf
4. Манжура О. В. Аграрна кооперація: досвід Європейського союзу для України / О. В. Манжура // Управління розвитком. — № 1(179). — 2015. — С. 15–20.
5. Сільськогосподарська обслуговуюча кооперація: навч. посіб. / уклад. О. Рудік; за ред. М. Гриценка та В. Бондарчука. — К.: К.І.С., 2013. — 192 с.